UCHWAŁA NR XXIX/278/2017

RADY POWIATU SŁUPSKIEGO

z dnia 25 kwietnia 2017 r.

w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017 – 2020

Na podstawie art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390), w związku z art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2016 r., poz. 814 ze zm.)

uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017 – 2020, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Słupskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Jan Olech

Załącznik
do Uchwały Nr XXIX/278/2017
Rady Powatu Słupskiego
z dnia 25 kwietnia 2017 r.

POWIATOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE NA LATA 2017 – 2020

SŁUPSK 2017

Spis treści:

I. WSTĘP 3

II. REKOMENDACJE DLA POWIATOWEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY I OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE NA LATA 2012 – 2016 5

III. ANALIZA PRZEMOCY W RODZINIE W POWIECIE SŁUPSKIM 6

IV. KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE I OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W POWIECIE SŁUPSKIM 177

V. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU 20

VI. ODBIORCY PROGRAMU 221

VII. REALIZATORZY PROGRAMU 221

VIII. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU 222

I. WSTĘP

Dom dla większości osób to miejsce bezpieczne, ostoja, w której spędzamy czas, gdzie się wychowujemy i skąd wynosimy odpowiednie wartości. Dom to także rodzina, czas z nią spędzony i wspomnienia tych chwil pozostające w pamięci na lata. Jednak dla niektórych osób dom kojarzy się z lękiem i niechęcią, gdyż stanowi miejsce niebezpieczne ze względu na występującą w nim przemoc.

Zgodnie z definicją przyjętą przez Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, *przemoc w rodzinie to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciwko członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody*. Przemoc charakteryzuje się następującymi cechami:

- jest intencjonalna – jest zamierzonym działaniem, mającym na celu kontrolowanie i podporządkowanie sobie ofiary;
- siły są nierównomierne – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą, ofiara jest słabsza, a sprawca silniejszy;
- narusza prawa i dobra osobiste – sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku, itd.);
- powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na szkody, doświadczenie bólu i cierpienia, sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

W celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz inicjowania i wspierania działań polegających na podnoszeniu świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 29 lipca 2005 r. uchwalił ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z dnia 25 września 2005 r.). Ustawa ta definiuje przemoc w rodzinie jako *jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu*

fizycznym i psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy począwszy od przemocy fizycznej polegającej na zadawaniu bólu, znęcaniu się, poprzez przemoc psychiczną, która nie pozostawia widocznych śladów, ale wywołuje poczucie poniżenia, braku akceptacji, a także przemoc seksualną – wykorzystywanie i molestowanie. Przemoc nie jest zwykle działaniem jednorazowym, trwa latami, wpływa destrukcyjnie na życie i funkcjonowanie ofiary. Problemem uniemożliwiającym niejednokrotnie pomoc ofiarom przemocy jest nieświadomość krzywdy im wyrządzanej, niechęć ofiar do ujawniana przemocy, strach przed oprawcą, wstyd oraz złudne przekonanie, że więcej się nie wydarzy. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. określiła w stosunku do osób dotkniętych przemocą obowiązek udzielenia pomocy, w szczególności w formie:

- poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego;
- interwencji kryzysowej i wsparcia;
- ochrony przed dalszym krzywdzeniem, poprzez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się z osobą pokrzywdzoną;
- zapewnienia na żądanie osoby dotkniętej przemocą, bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie;
- zapewnienia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania.

Nowelizacją ustawy z dnia 10 czerwca 2010 r. wprowadzono jeszcze bardziej radykalne sposoby ochrony ofiar przemocy, m.in. obowiązek powoływania zespołów interdyscyplinarnych w gminach, możliwość wszczęcia procedury Niebieskiej Karty bez zgody osoby dotkniętej przemocą, możliwość żądania opuszczenia mieszkania przez sprawcę przemocy, interwencyjnego odebrania dziecka w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia małoletniego, zakaz stosowania kar cielesnych wobec dzieci oraz rozszerzenie środków karnych w stosunku do sprawców przemocy.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa kompetencje organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego. Do zadań własnych powiatu należy w szczególności:

- opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy:

- tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Realizując obowiązek wynikający z art. 6 ust. 3 pkt. 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie Rada Powiatu Słupskiego uchwałą nr XXI/212/2012 przyjęła Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2012 – 2016. Sprawozdania z jego realizacji przedkładane były Radzie Powiatu każdego roku. Obecnie zaistniała potrzeba opracowania programu na kolejny okres. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słupsku przygotowało projekt takiego programu na lata 2017 – 2020. Projekt ten skonsultowano z partnerami współpracującymi w realizacji zaplanowanych zadań. Wskazano w nim ba konieczność kontynuowania działań informacyjnych, profilaktycznych, a także specjalistycznej pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie. Uchwalenie Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017 – 2020 pozwoli również na pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację zadań nimi objętych.

II. REKOMENDACJE DLA POWIATOWEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY I OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE NA LATA 2017 – 2020

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017 – 2020 wpisuje się w następujące dokumenty strategiczne:

- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020 przyjęty uchwałą nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 roku,
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2013 – 2020 przyjęty uchwałą nr 590/XXIX/13 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 26 kwietnia 2013 roku,
- Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Słupskiego na lata 2013 – 2020 przyjętą uchwałą XXV/267/2013 Rady Powiatu Słupskiego z dnia 25 czerwca 2013 roku.

III. ANALIZA PRZEMOCY W RODZINIE W POWIECIE SŁUPSKIM

Przemoc w rodzinie to zjawisko, które nie powinno występować. Niestety ma ona miejsce i bardzo często jest ukrywana przez osoby jej doznające. Ofiary z różnych powodów nie chcą się ujawniać i obciążać sprawców przemocy. Osoby z najbliższego otoczenia także w większości nie decydują się na zgłoszenie podejrzenia występowania przemocy, mimo świadomości rozgrywającego się w pobliżu dramatu. Ofiary przemocy lub osoby im bliskie najczęściej szukają wsparcia w jednostkach pomocy społecznej usytuowanych najbliżej ich miejsca zamieszkania, tj. w gminnych lub miejskich ośrodkach pomocy społecznej. Ujawnienie przemocy ma miejsce również w sytuacjach interwencyjnych.

Działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w gminach podejmowane są w szczególności w ramach pracy zespołów interdyscyplinarnych powoływanych przez wójtów lub burmistrzów, w skład których wchodzą przedstawiciele: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych. W skład zespołów wchodzą również kuratorzy sądowi. Wójtowie mogą powoływać także prokuratorów oraz przedstawicieli innych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zespoły interdyscyplinarne realizują działania określone w gminnych programach przeciwdziałania przemocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Zadaniem zespołów interdyscyplinarnych jest podejmowanie działań w środowiskach zagrożonych przemocą w rodzinie, inicjowanie interwencji w środowiskach, inicjowanie działań w stosunku do osób

stosujących przemoc oraz upowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym. Zespół może tworzyć grupy robocze, które realizują plan pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie, monitorują sytuację i dokumentują działania podejmowane wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy.

W powiecie słupskim we wszystkich gminach funkcjonują zespoły interdyscyplinarne. Powstawały one w okresie od II półrocza 2010 roku do II półrocza 2011 roku.

Wykres 1.
Liczba członków gminnych zespołów interdyscyplinarnych w powiecie słupskim (stan na dzień 31 grudnia 2016 r.)

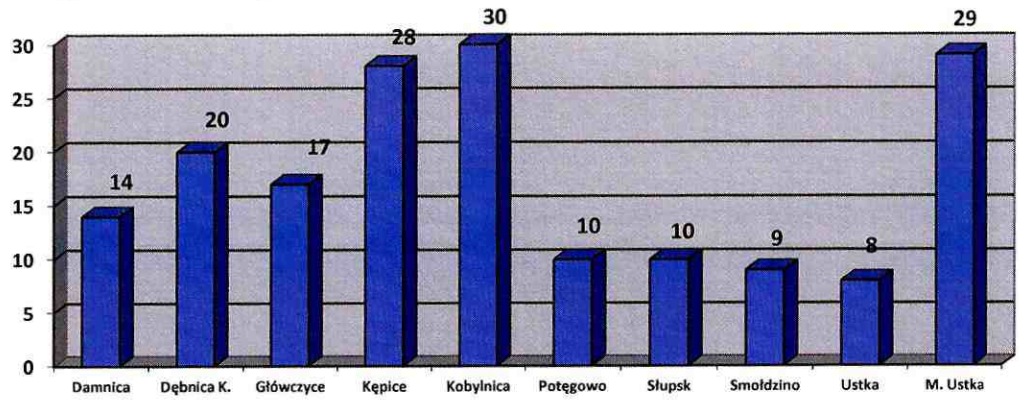

Źródło: dane przewodniczących gminnych zespołów interdyscyplinarnych.

Skład zespołów jest różny – od 8 członków w gminie Ustka do 30 w gminie Kobylnica, co wskazuje na indywidualne podejście każdej z gmin do pracy i podziału kompetencji. Przewodniczącymi są głównie przedstawiciele pomocy społecznej – w czterech gminach: Ustka, Smołdzino, Kobylnica i miasto Ustka są to kierownicy ośrodków pomocy społecznej, w pięciu gminach: Główczyce, Słupsk, Potęgowo, Dębnica kaszubska i Damnica pracownicy socjalni lub specjaliści pracy socjalnej. Tylko w jednej gminie – Kępice przewodniczącym zespołu jest przedstawiciel policji.

W celu zdiagnozowania problemu przemocy w powiecie słupskim Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słupsku zebrało dane z gmin dotyczące ujawnienia przypadków przemocy oraz wspierania osób dotkniętych tym problemem.

W przypadku podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, a także w sytuacji zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub świadka przemocy, przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy

społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia są zobowiązani do wszczęcia procedury Niebieskiej Karty. Podjęcie procedury nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Wypełniony formularz Niebieskiej Karty przesyłany jest do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego w danej gminie, który niezwłocznie przekazuje go członkom grup roboczych w celu podejmowania działań zmierzających do udzielenia pomocy rodzinie lub osobie.

Wykres 2.
Liczba Niebieskich Kart wpływających do przewodniczących zespołów interdyscyplinarnych w powiecie słupskim w latach 2013 – 2016

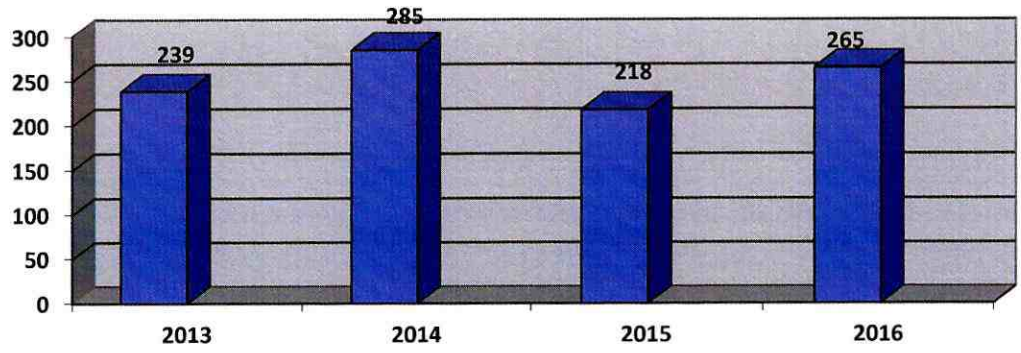

Źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z powiatu słupskiego.

Z zebranych danych wynika, że do przewodniczących zespołów interdyscyplinarnych najwięcej Niebieskich Kart wpłynęło w latach 2014 i 2016. Najmniej procedur rozpoczęto w roku 2015. Na przestrzeni analizowanych czterech lat najwięcej zgłoszeń przemocy – 176 miało miejsce w gminie Główczyce, następnie w gminach Słupsk – 141 i Kobylnicy – 118. Najmniej procedur wszczęto w gminach: Smołdzino – 33, Dębnica Kaszubska – 75 oraz gminie Ustka – 78.

Wykres 3.
Liczba Niebieskich Kart wpływających do przewodniczących zespołów interdyscyplinarnych w gminach powiatu słupskiego w latach 2013 – 2016 r.

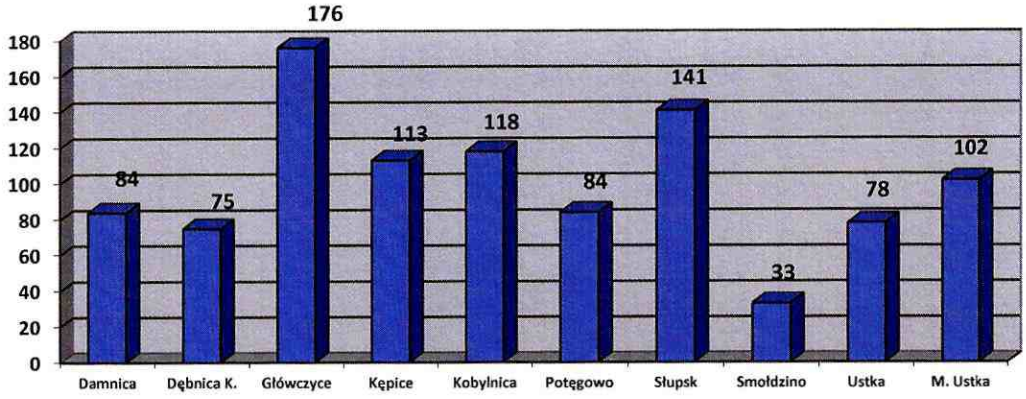

Źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z powiatu słupskiego.

Wykres 4.

Liczba Niebieskich Kart, które wpłynęły od jednostek pomocy społecznej, policji i jednostek oświaty do przewodniczących zespołów interdyscyplinarnych w powiecie słupskim w latach 2013 – 2016

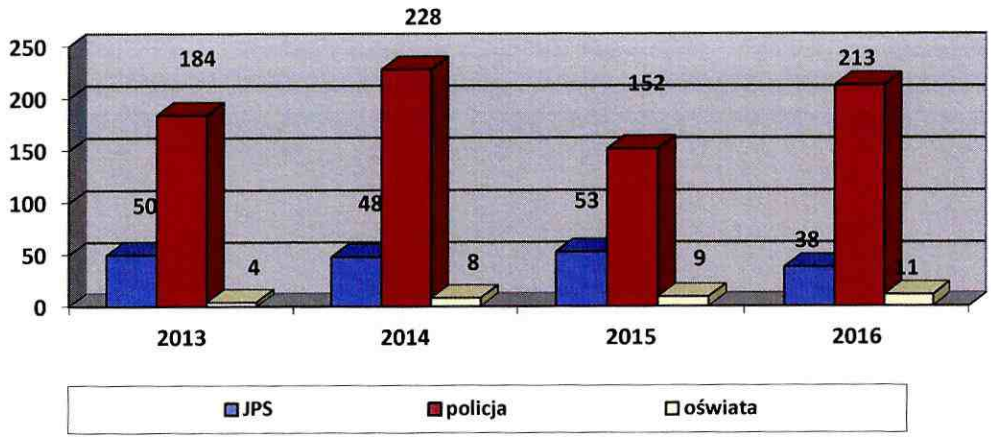

Źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z powiatu słupskiego.

Warto również zwrócić uwagę na dane dotyczące służb zgłaszających zjawisko przemocy. Najwięcej zgłoszeń pochodzi od funkcjonariuszy policji, co z pewnością ma duży związek z interwencjami w środowiskach i potwierdza, tezę że ofiary przemocy niechętnie zwracają się o pomoc. Jest to od 70 proc. procedur w 2015 roku do 80 proc. w pozostałych analizowanych latach. Aktywność w zakresie procedury Niebieskiej Karty wykazują również przedstawiciele jednostek pomocy społecznej. Niewielka liczba procedur wszczynana jest w jednostkach oświatowych – w analizowanych latach były to tylko 32 przypadki. Najmniej Niebieskich Kart wpływa od przedstawicieli gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych oraz ochrony zdrowia. Na przestrzeni analizowanych czterech lat gminne komisje tylko dwukrotnie wszczynały procedurę Niebieskiej Karty wypełniając odpowiedni formularz, natomiast jednostki ochrony zdrowia - siedmiokrotnie.

Dane dotyczące osób objętych wsparciem ośrodków pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie wskazują na korzystanie z usług ośrodków większej liczby osób, niż było zgłoszeń o przemocy w danym roku. Należy jednak uwzględnić fakt, iż poszkodowanymi w ramach wszczętej procedury mogło być kilka osób w rodzinie. Oznacza to, że duży odsetek rodzin w których występuje przemoc korzysta ze wsparcia ośrodka pomocy społecznej. Występująca przemoc w rodzinie najczęściej powiązana jest z innymi dysfunkcjami, które również wpływają na korzystanie ze wsparcia pomocy społecznej.

Wykres 5.
Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu problemu przemocy w rodzinie w powiecie słupskim w latach 2013 – 2016

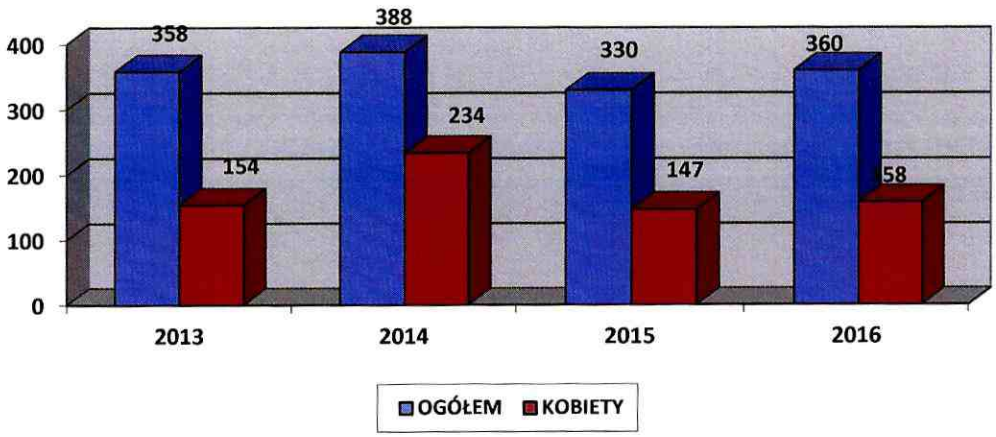

Źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z powiatu słupskiego.

Analogicznie do poprzednich danych liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu przemocy najwyższa była w roku 2014, nieco niższa w latach 2013 i 2016. Najmniej osób korzystało z pomocy w 2015 roku. Z danych przedstawionych przez poszczególne gminy wynika, że najwięcej osób z problemem przemocy w rodzinie korzysta ze wsparcia ośrodków w gminach: Słupsk, Główczyce i Potęgowo. Natomiast w gminach Smołdzino, Kępice, Dębnica Kaszubska wsparciem pomocy społecznej objęta jest bardzo mała liczba osób, mniejsza od liczby wszczętych procedur Niebieskiej Karty.

Tabela 1.
Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu problemu przemocy w rodzinie w gminach powiatu słupskiego w latach 2013 – 2016.

Gmina	Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu przemocy w rodzinie

	2013	w tym kobiet	2014	w tym kobiet	2015	w tym kobiet	2016	w tym kobiet
Damnica	20	9	26	12	17	8	18	8
Dębnica Kaszubska	5	3	12	6	8	5	10	6
Główczyce	91	42	75	37	67	29	60	29
Kępice	4	3	0	0	11	7	11	7
Kobylnica	14	14	18	18	11	10	7	6
Potęgowo	70	30	74	27	27	10	101	42
Słupsk	86	22	109	91	128	47	103	36
Smołdzino	8	2	6	2	4	1	0	0
Ustka	26	11	42	27	44	22	32	15
M. Ustka	34	18	26	14	13	8	18	9

Źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z powiatu słupskiego.

Jak potwierdzają liczne badania, ankiety i opracowania przemoc domowa często związana jest z występującym w rodzinie problemem alkoholizmu. Dane zebrane w ośrodkach pomocy społecznej potwierdzają te spostrzeżenia. Wskaźnik równoczesnego występowania problemu alkoholizmu wśród osób objętych pomocą z powodu przemocy w rodzinie wynosił w roku 2013 – 43 proc., 2014 – 50 proc., 2015 – 56 proc., 2016 – 47 proc.

Wykres 6.
Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu przemocy w rodzinie, w której równocześnie występuje problem alkoholizmu w powiecie słupskim w latach 2013 – 2016

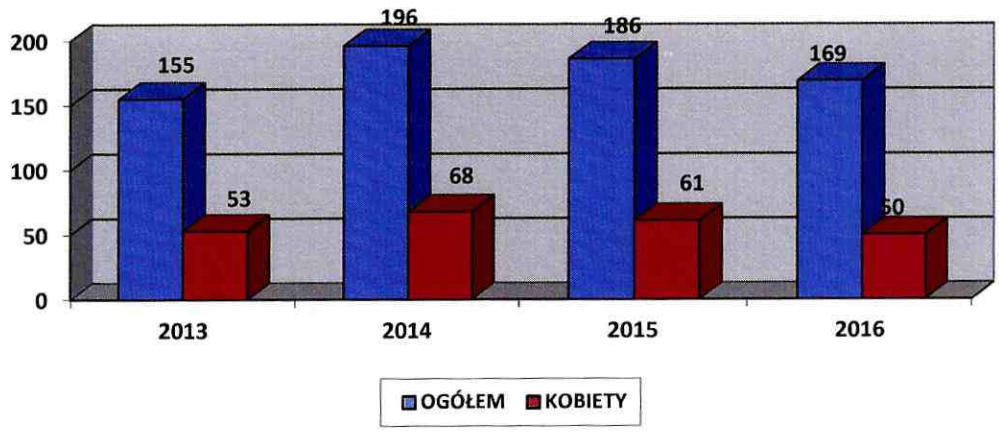

Źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z powiatu słupskiego.

Tabela 2.
Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu przemocy w rodzinie, w której równocześnie występuje problem alkoholizmu w gminach powiatu słupskiego w latach 2013 – 2016

Gmina	Liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu przemocy w rodzinie, w której występuje alkoholizm

	2013	w tym kobiet	2014	w tym kobiet	2015	w tym kobiet	2016	w tym kobiet
Damnica	4	2	9	3	4	1	5	3
Dębnica Kaszubska	0	0	3	0	4	0	7	0
Główczyce	49	21	54	22	38	16	29	13
Kępice	4	3	0	0	2	2	2	2
Kobylnica	13	1	17	0	6	0	6	0
Potęgowo	14	1	16	1	9	0	25	1
Słupsk	47	15	72	31	96	30	70	22
Smołdzino	1	1	0	0	0	0	0	0
Ustka	12	5	17	8	23	10	16	8
M. Ustka	11	4	8	3	4	2	9	1

Źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z powiatu słupskiego.

Zgłoszenie o przemocy w rodzinie jest sygnałem dla pracownika socjalnego, że rodzina ta wymaga wzmożonej pracy. Pracownik socjalny proponuje rodzinie różne formy wsparcia, w szczególności poradnictwo zmierzające do ustabilizowania sytuacji rodzinnej, a przede wszystkim nie dopuszcza do zagrożenia zdrowia i życia ofiar przemocy. Niestety wiele osób doznających przemocy nie chce tej pomocy, co w konsekwencji doprowadza do zaistnienia sytuacji kryzysowych.

W ramach interwencji kryzysowej definiowanej jako *zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu* w sytuacji tego wymagającej, rodzinie lub osobie udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, poradnictwa socjalnego i prawnego, a w sytuacjach uzasadnionych – schronienia do 3 miesięcy. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Usługi schronienia w sytuacjach kryzysowych dla powiatu słupskiego do 2015 roku świadczył Dom Interwencji Kryzysowej w Słupsku prowadzony przez Zarząd Rejonowy Polskiego Czerwonego Krzyża. Ofiary przemocy z powiatu mogą korzystać również z usług dwóch specjalistycznych ośrodków wsparcia: w Gdyni i Rusocinie. Jak wynika z poniższych danych do domu interwencji kierowane były wieloosobowe rodziny. Wsparcie w tej formie jest ostatecznością, winno odbywać się w przypadku braku zapewniania bezpiecznego środowiska dla rodziny w gminie, a także w sytuacji braku możliwości zastosowania innych oddziaływań.

Wykres 7.

Liczba osób i rodzin z powiatu słupskiego korzystających z całodobowej pomocy Domu Interwencji Kryzysowej w Słupsku w latach 2013 – 2015

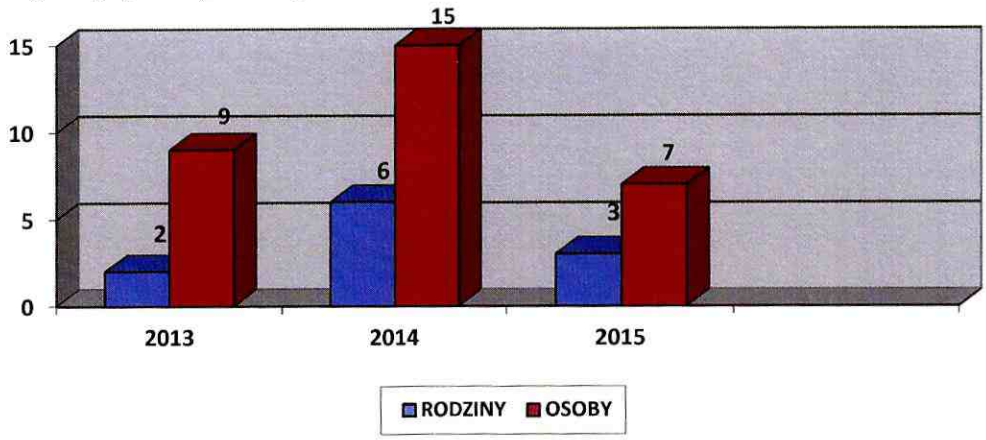

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Słupsku.

Dwie gminy: Ustka i Kobylnica korzystały również z możliwości kierowania osób dotkniętych przemocą do ośrodków wsparcia. W przypadku gminy Kobylnica po jednej osobie skierowano w latach 2013, 2015 i 2016, natomiast gmina Ustka do ośrodka wsparcia skierowała jedną osobę w roku 2016.

Zgodnie z zapisami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie pracownik socjalny w sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą ma możliwość odebrania dziecka z rodziny. Decyzję tę podejmuje wspólnie z funkcjonariuszem policji oraz przedstawicielem służby zdrowia. Dziecko w takiej sytuacji można umieścić u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej lub w rodzinie zastępczej albo placówce opiekuńczo – wychowawczej. Mimo obaw wyrażanych przez różne środowiska przed wprowadzeniem w życie tego przepisu, nie jest on nadużywany przez służby społeczne, a jedynie wykorzystywany w kryzysowych sytuacjach.

Tabela 3.
Interwencyjne odbieranie dzieci z rodzin biologicznych w sytuacjach zagrożenia ich zdrowia i życia w powiecie słupskim w latach 2013 – 2016

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
Liczba dzieci odbieranych z rodziny w związku z zagrożeniem życia lub zdrowia	9	20	21	19
Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w wyniku interwencji	4	7	2	13

Źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z powiatu słupskiego oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Słupsku.

Jak wskazują powyższe dane pracownicy socjalni w sytuacji konieczności odebrania dziecka z rodziny w pierwszej kolejności starają się je umieścić u osób najbliższych, co jest najbardziej naturalnym rozwiązaniem sytuacji kryzysowej.

Dane o interwencjach domowych z użyciem przemocy potwierdzają skalę problemu przemocy w rodzinie w powiecie słupskim. Ze względu na sposób organizacji Komendy Miejskiej Policji w Słupsku w sprawozdaniach dotyczących interwencji w powiecie słupskim brakuje danych z gminy Słupsk, ponieważ ujmowane są one łącznie z miastem Słupsk. Wobec tego niżej przedstawione wskaźniki w szczególności dotyczące interwencji zakończonych sporządzeniem Niebieskiej Karty nie będą zgodne z danymi uzyskanymi z gmin. Niewątpliwie jednak obrazują one skalę problemu przemocy w powiecie.

Tabela 4.
Interwencje domowe z użyciem przemocy w powiecie słupskim (bez gminy Słupsk) w latach 2013 – 2016

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
Liczba interwencji zakończonych NK	125	207	140	178
Liczba pokrzywdzonych	123	223	153	181
Liczba sprawców przemocy	125	207	140	180
Liczba sprawców pod wpływem alkoholu	111	176	120	154

Źródło: dane Komendy Miejskiej Policji w Słupsku.

Dane policyjne potwierdzają największą liczbę interwencji związanych z przemocą w roku 2014, a następnie w roku 2016. Najmniej interwencji odnotowano w roku 2013. Ponad 85 proc. sprawców w czasie interwencji znajdowało się pod wpływem alkoholu.

Wykres 8.
Liczba pokrzywdzonych w powiecie słupskim (bez gminy Słupsk) w latach 2013 – 2016

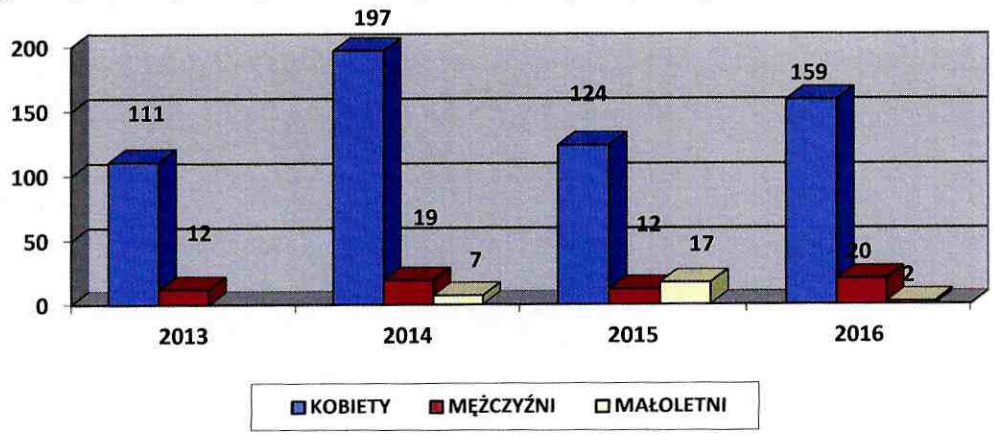

Źródło: dane Komendy Miejskiej Policji w Słupsku.

Wykres 9.
Liczba sprawców przemocy w powiecie słupskim (bez gminy Słupsk) w latach 2013 – 2016

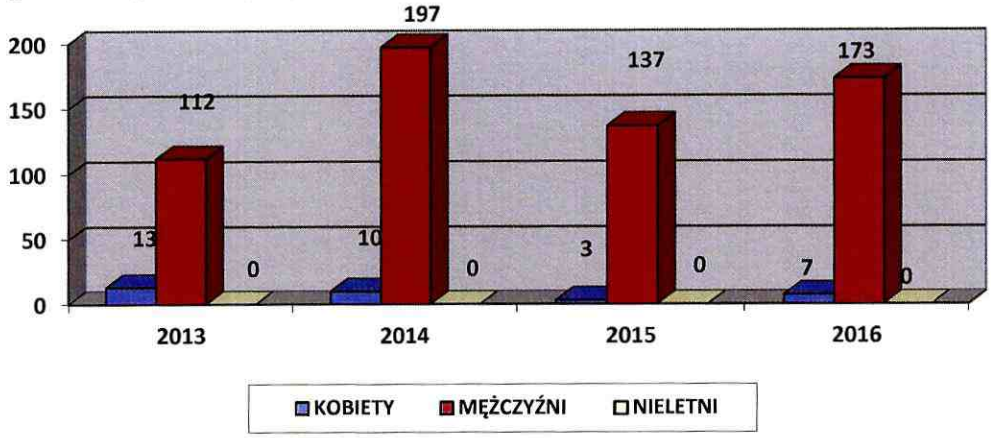

Źródło: dane Komendy Miejskiej Policji w Słupsku.

Osobami pokrzywdzonymi w wyniku przemocy są głównie kobiety i dzieci. Pokrzywdzonych mężczyzn w roku 2013 było 10 proc. W latach kolejnych odsetek spadał i wynosił od 2 do 4 proc. wszystkich pokrzywdzonych.

Działania podejmowane przez różne służby w przypadkach ujawnienia aktów przemocy skutkują stosowaniem wobec sprawców środków karnych. Z danych przedstawionych przez Sąd Okręgowy w Słupsku wynika, że w latach 2013 – 2016 najczęściej wobec sprawców przemocy orzekano kary pozbawienia i ograniczenia wolności. Nie są orzekane kary powstrzymywania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach. Mało było również orzeczeń dotyczących zakazu kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do pokrzywdzonego oraz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym. Niewielka liczba sprawców została zobowiązana do uczestniczenia w programach korekcyjno – edukacyjnych.

Tabela 5.
Orzecznictwo Sądu Okręgowego w Słupsku wobec sprawców przemocy w rodzinie w latach 2013 – 2016

Wskaźniki		2013	2014	2015	2016
Liczba osób oskarżonych o stosowanie przemocy w rodzinie	osądzeni	103	94	71	77
	skazani	96	87	62	72
	uniewinnieni	1	1	0	1
	warunkowo umorzono postępowanie	5	3	7	3
	umorzono postępowanie	1	3	2	1
	grzywny	9	5	2	2
	ograniczenia wolności	30	32	16	33

Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie wobec których orzeczono kary	pozbawienia wolności	57	50	44	37
Liczba orzeczonych środków probacyjnych	obowiązek od powstrzymywania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach	0	0	0	0
	zakaz kontaktowania się z określonymi osobami	8	5	3	1
	zakaz zbliżania się do określonych osób	9	0	1	7
	nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym	2	1	1	4
	uczestnictwo w programach korekcyjno – edukacyjnych	6	8	8	7

Źródło: dane Sądu Okręgowego w Słupsku.

Prowadzenie programów korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie jest zadaniem z zakresu administracji rządowej realizowanym przez powiaty. Z tego rodzaju wsparcia skorzystało w 2014 roku 9 osób, w 2015 – 14 i w 2016 – 13. Tylko ok. 30 proc. sprawców kończy udział w programie, co świadczy o nierealizowaniu orzeczeń sądowych lub uzgodnień dokonywanych z zespołami interdyscyplinarnymi.

Wykres 10.
Liczba sprawców przemocy z powiatu słupskiego korzystających z programów korekcyjno – edukacyjnych w latach 2013 – 2016

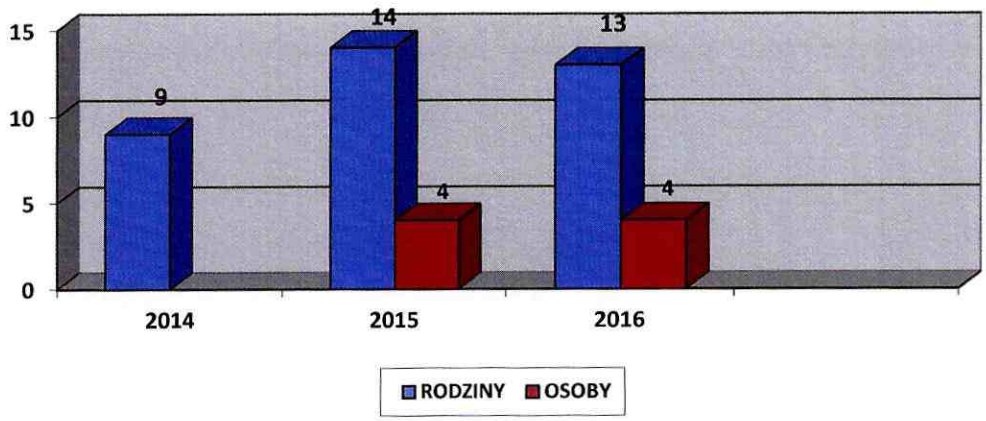

Źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z powiatu słupskiego.

Wnioski

Z przeprowadzonej analizy danych wynika, że w powiecie słupskim w latach 2013 – 2016 ofiarami przemocy były głównie kobiety. Problem bardzo często powiązany był ze spożywaniem alkoholu przez sprawców. W przypadkach ujawnienia przemocy podejmowane

były procedury zmierzające do poprawy funkcjonowania osób i rodzin. Pokrzywdzonymi były również dzieci. Kilkukrotnie w ciągu roku miały miejsce sytuacje zagrożenia zdrowia lub życia, czego konsekwencją było ich odebranie z rodzin biologicznych.

Zgodnie z założeniami programu na lata 2012 – 2016 podejmowano różnego rodzaju działania profilaktyczne, edukacyjne oraz wspierające ofiary przemocy czego konsekwencją z pewnością jest spadek liczby osób korzystających z całodobowej pomocy domów interwencji. Wskazuje to na fakt korzystania z innych narzędzi wspierania ofiar przemocy.

Prezentowane w rozdziale III dane wskazują na konieczność kontynuowania działań edukacyjnych zmierzających do podnoszenia świadomości społecznej o problemie i możliwościach ewentualnego wsparcia w sytuacji wystąpienia przemocy. Konieczne jest również dalsze zapewnienie specjalistycznej pomocy ofiarom, a także realizowanie oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy.

IV. KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE I OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W POWIECIE SŁUPSKIM

Celem głównym Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017 – 2020 jest zmniejszenie zjawiska przemocy, poprzez podniesienie skuteczności pomocy jej ofiarom, zapewnienie im ochrony i bezpieczeństwa, a także odpowiednie działania interwencyjne i korekcyjne wobec osób stosujących przemoc.

Cele szczegółowe Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017 – 2020 wraz z planowanymi zadaniami oraz wskaźnikami monitorującymi przedstawia poniższa tabela.

Cel 1
Zwiększenie wiedzy z zakresu przemocy oraz podniesienie poziomu świadomości i wrażliwości społecznej na temat przemocy w rodzinie

Zadania	**Wskaźnik monitorujący**

1) Diagnozowanie zjawiska przemocy w powiecie słupskim;	liczba opracowanych diagnoz;
2) Prowadzenie poradnictwa oraz upowszechnianie informacji o możliwościach i formach wsparcia ofiar przemocy oraz jednostkach udzielających pomocy;	liczba placówek prowadzących poradnictwo, liczba informacji na stronach internetowych jednostek, liczba rozpropagowanych materiałów informacyjnych, liczba informacji w mediach;
3) Prowadzenie lokalnych kampanii społecznych promujących działania służące przeciwdziałaniu przemocy;	liczba przeprowadzonych kampanii społecznych;
4) Organizowanie konferencji i spotkań merytorycznych na temat przemocy w rodzinie;	liczba zorganizowanych konferencji i spotkań, liczba uczestników;
5) Opracowywanie i realizacja programów mających na celu podnoszenie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie;	liczba zrealizowanych programów, liczba uczestników;
6) Wdrażanie problematyki przemocy w rodzinie w szkolnych programach profilaktycznych;	liczba zrealizowanych programów, liczba uczestników;
7) Organizowanie zajęć edùkacyjnych dla dzieci i młodzieży w zakresie sposobów radzenia sobie ze stresem i agresją;	liczba przeprowadzonych zajęć, liczba uczestników.

Cel 2

Promowanie i wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci

Zadania	**Wskaźnik monitorujący**
1) Organizacja warsztatów kompetencji wychowawczych w celu przeciwdziałania krzywdzeniu dzieci;	liczba zorganizowanych warsztatów, edycji „Szkoły rodzica", liczba uczestników;
2) Wsparcie rodzin zagrożonych występowaniem przemocy poprzez modyfikację dotychczasowych postaw rodzicielskich, podnoszenie wiedzy i umiejętności wychowawczych;	liczba wspieranych rodzin, liczba konsultacji,
3) Wspieranie rodzin czasowo pozbawionych możliwości sprawowania opieki nad dziećmi poprzez organizację spotkań z dziećmi w obecności specjalistów;	liczba zorganizowanych spotkań, liczba rodzin i dzieci, które uczestniczyły w spotkaniach,
4) Realizacja programów służących działaniom profilaktycznym w zakresie promowania	liczba realizowanych programów, liczba zorganizowanych oddziaływań, liczba osób

i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych.	biorących udział w programach i innych formach wsparcia;

Cel 3

Zapewnienie ochrony i udzielanie wsparcia osobom dotkniętym przemocą

Zadania	**Wskaźnik monitorujący**
1) Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego i rodzinnego dla osób doznających przemocy oraz ich rodzin;	liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa; liczba jednostek prowadzących poradnictwo;
2) Prowadzenie grup terapeutycznych, grup wsparcia i zajęć socjoterapeutycznych dla ofiar przemocy;	liczba osób uczestniczących w poszczególnych formach wsparcia, liczba programów terapeutycznych;
3) Realizacja zajęć edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie;	liczba osób, biorących udział w zajęciach;
4) Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodku interwencji kryzysowej;	liczba osób, którym zapewniono miejsce;
5) Zapewnienie opieki w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej dzieciom krzywdzonym – zabezpieczenie miejsc na umieszczanie dzieci w trybie interwencyjnym.	liczba dzieci, umieszczonych w pieczy zastępczej w trybie interwencyjnym.

Cel 4

Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

Zadania	**Wskaźnik monitorujący**
1) Realizacja programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc;	liczba zrealizowanych programów, liczba osób uczestniczących i kończących program;
2) Prowadzenie działań informacyjnych o realizowanych oddziaływaniach wobec osób stosujących przemoc w rodzinie;	liczba aktualizacji na stronach internetowych powiatu bazy organizacji realizujących oddziaływania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, liczba opracowanych i rozpropagowanych informatorów;
3) Przesyłanie zaktualizowanych informatorów o realizowanych oddziaływaniach wobec osób stosujących przemoc w rodzinie prezesom	liczba instytucji, do których przesłano zaktualizowane informatory.

sądów rejonowych, prokuratorom rejonowym, komendantom policji do 15 lipca każdego roku.

Cel 5
Podniesienie kompetencji, profesjonalizacja i intensyfikacja współpracy służb zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie

Zadania	**Wskaźnik monitorujący**
1) Wypracowanie jednolitych standardów i zasad współpracy w zakresie podejmowania interwencji w przypadku przemocy oraz wymiany informacji lokalnych służb i instytucji na rzecz spójnych i skutecznych działań;	liczba wpracowanych procedur, liczba aktualizacji procedur, liczba spotkań przedstawicieli instytucji współpracujących;
2) Nawiązywanie i wzmacnianie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie;	liczba wspólnie realizowanych projektów, liczba wypracowanych partnerstw;
3) Udział w specjalistycznych szkoleniach i warsztatach przedstawicieli grup zawodowych udzielających wsparcia z zakresu przemocy w rodzinie;	liczba szkoleń i warsztatów, w których uczestniczyli pracownicy, liczba pracowników biorących udział w szkoleniach;
4) Udział w konferencjach, naradach, seminariach i wymiana doświadczeń pomiędzy instytucjami udzielającymi pomocy, placówkami wsparcia, środowiskami lokalnymi;	liczba pracowników uczestniczących w szkoleniach, naradach, seminariach;
5) Współpraca między pracownikami służb, instytucji i organizacji społecznych w zakresie przeciwdziałania zjawisku przemocy.	liczba spotkań przedstawicieli instytucji współpracujących.

V. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Źródłem finansowania zadań Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017 – 2020 będą środki finansowe:

- z budżetu powiatu słupskiego,
- z budżetu państwa w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych,
- z budżetu państwa na finansowanie realizacji zadań zleconych,
- z innych programów i grantów.

Poniższa tabela przedstawia prognozę wydatków budżetu powiatu związanych z realizacją działań zaplanowanych w ramach Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017 – 2020.

Nr celu szczegółowego	Przewidywane nakłady na realizację Programu w zł			
	2017 rok	2018 rok	2019 rok	2020 rok
Cel 1	17.000	17.600	18.200	18.200
*Działania 1, 2, 3, 5 – wynagrodzenie pracownika socjalnego (1/2 etatu)**	15.600	15.600	16.000	16.000
Działanie 2 – koszt publikacji, wydawnictw, upowszechniania informacji w mediach	600	1.000	1.200	1.200
Działania 4 – koszt organizacji konferencji , spotkań merytorycznych, edukacyjnych nt. przeciwdziałania przemocy	800	1.000	1.000	1.000
Działanie 6	*koszt niewyceniony – realizacja w ramach zadań statutowych placówek oświatowych*			
Działanie 7	*koszt niewyceniony – realizacja w ramach zadań statutowych placówek oświatowych, PCPR i CADdD*			
Cel 2	*realizacja w ramach zadań statutowych jednostek*			
Działanie 1	*koszt niewyceniony – realizacja w ramach zadań statutowych PPP i placówek oświatowych*			
Działania 2, 3	*koszt niewyceniony – realizacja w ramach zadań statutowych PCPR i CADdD*			
Działanie 4	*koszt niewyceniony – realizacja w ramach zadań statutowych PPP, placówek oświatowych, PCPR i CADdD*			
Cel 3	121.500	122.300	127.000	128.000
Działania 1, 2 i 3 – koszt zatrudnienia specjalistów	1.200	2.000	2.000	3.000
Działanie 4 – koszt zapewnienia miejsc w ośrodku interwencji kryzysowej	12.300	12.300	15.000	15.000
*Działanie 5 – koszt zabezpieczenia miejsc w pieczy zastępczej na umieszczenia w trybie interwencyjnym (12 dzieci x 4 m-ce)***	108.000	108.000	110.000	110.000
Cel 4	10.000	10.000	11.000	11.000
Działanie 1 – koszt programu korekcyjno – edukacyjnego	10.000	10.000	11.000	11.000
Działania 2, 3 – działania informacyjne pracownika socjalnego	*koszt wykazany w celu 1, działania 1, 2, 3 i 5.*			
Cel 5	1.000	2.000	2.000	2.000
Działanie 3 – koszt udziału w specjalistycznych szkoleniach z zakresu przemocy w rodzinie	1.000	2.000	2.000	2.000
Działania 1, 2, 4, 5	*koszt niewyceniony – realizacja w ramach zadań statutowych jednostek*			
OGÓŁEM	149.500	151.900	158.200	159.200

**środki zabezpieczone w ramach finansowania pieczy zastępczej

W ramach źródeł finansowania Programu nie oszacowano wysokości środków planowanych do pozyskania na jego realizację w kolejnych latach, bowiem zasady ubiegania się o dotacje, czy dofinansowywania do programów i grantów ustanawiane są na bieżąco, najczęściej w roku budżetowym, których dotyczą. Ewentualne szacunki w tym zakresie na lata kolejne byłyby mało wiarygodne.

VI. ODBIORCY PROGRAMU

Odbiorcami Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017 – 2020 będą następujące osoby:

- ofiary przemocy, głównie dzieci, współmałżonkowie, partnerzy, osoby starsze i niepełnosprawne;
- sprawcy przemocy;
- pracownicy instytucji i organizacji zajmujących się pomocą na rzecz osób i rodzin dotkniętych przemocą;
- społeczność lokalna.

VII. REALIZATORZY PROGRAMU

Koordynatorem Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017 – 2020 będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słupsku, które przy jego realizacji będzie współpracowało z innymi jednostkami oraz organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy. Działania edukacyjne dla dzieci i młodzieży, a także działania z zakresu promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych będą również realizowane przez powiatowe jednostki oświatowe, Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną w Słupsku oraz placówki opiekuńczo – wychowawcze działające w ramach Centrum Administracyjnego Domów dla Dzieci.

VIII. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Monitoring programu będzie polegał na zbieraniu danych dotyczących zrealizowanych zadań od podmiotów zaangażowanych w jego realizację, przez koordynatora, tj. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słupsku, w celu oceny, czy osiąga on założone cele. Przedmiotem

ewaluacji będzie skuteczność podejmowanych działań, głównie w oparciu o analizę osiąganych wskaźników.

Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Słupsku będzie przedkładał Radzie Powiatu Słupskiego roczne sprawozdania z realizacji Programu, które będę stanowiły integralną część corocznego sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Słupsku.